

Anmeldelse af Håndbog i læsevejledning – teori og praksis

AF HELLE HOLTEN, LÆSEKONSULENT, PPR KALUNDBORG KOMMUNE

*Håndbog i læsevejledning
– i teori og praksis*
Jørgen Frost (red.)
Dansk Psykologisk Forlag, 2009

Bogen introduceres som en håndbog (og sikke en moppedreng!) ikke bare for læsevejledere, men også for både kommunal ledelse, skoleledelse og lærere. Det er dog ikke kun på grund af omfanget, at den ikke er til at komme udenom. Alt i alt kommer håndbogen rundt om mange centrale emner af betydning for læsevejlederen.

Jørgen Frost skriver i introduktionen, at det på grund af hans faglige tilknytning til både Norge og Danmark har været muligt at vælge relevante fagfolk fra en bredere faggruppe. I praksis betyder det, at der udover Jørgen Frosts egne tre kapitler også er kapitler af seks nordmænd, alle med tilknytning til Universitetet i Oslo eller Bredtved Kompetansesenter: Rune Aigeltinger, Bente Eriksen Hagtved, Bjørgulv Høygaard, Solveig-Alma Halaas Lyster, Kjell Skogen og Turid Utgård; og af tolv danskerne: Merete Brudholm, Lena Bülow-Olsen, Annette Christiansen, Cecilie Falkenberg, Ulla Hansen, Steen Hilling, Jette Løntoft, Sigrid Madsbjerg, Leif Ørsted Petersen, Lis Pøhler, Otto Sørensen og Vibeke Vinther, der repræsenterer praksisfeltet som enten lektor, læsekonsulent, pædagogisk konsulent, læsevejleder, skoleinspektør, psykolog, lærer eller talepædagog. Bag i bogen kan man læse om forfatterne – dog ikke om Cecilie Falkenberg. Hun er ved en fejltagelse ikke kommet med. Det bliver der rettet op på i næste udgave, hørte jeg ved receptionen som Nationalt Videncenter for Læsning og forlaget afholdte i anledning af bogens udgivelse.

Bogen falder i to dele. I første del beskrives generelle forhold vedrørende læsevejlederen. Her lægger Jørgen Frost ud med et bud på formålet med læsevejlederen:

Formålet er at sikre, at alle elever udvikler tilfredsstillende færdigheder i læsning i forhold til deres alder og potentiale. Formålet er desuden at reducere gruppen af elever med vanskeligheder i læsning til et minimum.

Der findes ikke et centralt udformet formål, så jeg kunne godt forestille mig at tage udgangspunkt i Jørgen Frosts bud, når der på kommunalt plan skal udformes et formål; men jeg vil vælge kompetencer i stedet for færdigheder, og elever i læsevanskeligheder frem for elever med vanskeligheder i læsning. Det undrer mig, at han ikke gør det samme, når han ellers lægger vægt på at omtale eleven som aktør og byder ind med *gradvis intensivering* og *tilpasset undervisning* som mulige svar på problematikken omkring inklusion og i øvrigt har et læringssyn, der hviler på sociokulturel teori.

Jørgen Frost fortsætter med sit syn på læsevejlederen opgaver, som udmøntes i et eksempel på en funktionsbeskrivelse, og han påpeger, at skolelederen har et stort ansvar i forhold til at legitimere læsevejlederrollen og bevilge den nødvendige tid, for læsevejlederen opgaver må ses i sammenhæng med de ressourcer, skolen vil bruge på indsatsen. I kapitel fire får vi en skoleleders tanker om læsevejlederrollen, og de er gode, så dem vil jeg straks anbefale alle skoleledere at læse. Læsevejlederrollens seriøsitet afhænger af kommunens vilje til at gribe fat i problemerne og gøre noget konstruktivt for at løse dem, fastslår Jørgen Frost. Derfor bør optagelse på læsevejlederuddannelsen være betinget af, at kommunen har udarbejdet en plan, som sikrer, at læsevejlederen kan fungere efter hensigten.

(s. 21). Sådan! Her er stof at hente både for læsevejlederen, der skal forhandle tid til opgaven og for læsekonsulent, der skal medvirke til udformning af en kommunal sprog- og læsepolitik, der udmøntes i en handleplan.

Læsevejlederen må vide noget om innovation og vejledning, skriver Jørgen Frost, og der er et kapitel om hvert tema, hvilket begrundes med, at de ikke er en del af den danske læsevejlederuddannelse (s.17). Dette må siges at være en sandhed med modifikationer, eftersom vejledning udgør en stor del af indholdet på modul 3 i læsevejlederuddannelsen, hvilket fremgår af kapitel 7, hvor Lis Pøhler gør rede for rammerne for læsevejlederen arbejde ved at gengive og kommentere relevante love og bekendtgørelser. Samme kapitel giver i øvrigt et godt overblik, og jeg er sikker på, at jeg ofte vil konsultere det i mit daglige arbejde. De to kapitler om innovation og vejledning er efter min mening lidt for tunge til en håndbog, og jeg fulgte ikke læsevejledningen, der anbefaler, at man læser første del sammenhængende og anden del efterhånden, som man får brug for at vide noget mere præcist om de enkelte temaer. Jeg læste introduktionen, kapitel 1 og gik så i stå i kapitel 2, hvorefter jeg sprang rundt i både del et og to efter lystprincippet – det fungerede glimrende.

Anden del beskrives som den didaktiske del og består af 13 kapitler, der for langt de flestes vedkommende er af god kvalitet. De to første kapitler har fokus på matematik, resten omhandler centrale temaer af betydning for læsevejlederen arbejde. Med det fokus der for tiden er på læseforståelse, har jeg valgt at fokusere på tre kapitler, som jeg

finder særligt væsentlige for læsevejledernes arbejde lige nu. Merete Brudholms kapitel: *Læsning i alle fag* beskriver et udviklingsprojekt i Fredriksberg Kommune, hvor det at gøre læsning til alle læreres ansvar samt det at undervise i læseforståelse i alle fag er fokusområder. Endvidere er der et forslag til, hvordan man på den enkelte skole kan komme i gang med et lignende projekt. Her er nyttig viden og inspiration til arbejdet med at udarbejde en lokal handleplan.

Ordforrådet hænger nøje sammen med udviklingen af læseforståelsen, og både i forhold til arbejdet med læseforståelsen generelt og med henblik på opfølgning på den obligatoriske sprogscreening i børnehaveklassen, der indføres fra august 2009, vil der være god hjælp at hente i Solveig-Alma Hallaas Lysters kapitel om ordforråd og læseudvikling. Her redegøres der for nogle af de teorier og den empiri, som er knyttet til børns ordforrådsudvikling. Lyster skriver, at der er stor forskel på omfanget af fireårige børns ordforråd og den forskel vokser i løbet af skoletiden. Hun fremhæver, at børnehave og skole har et stort ansvar for at iværksætte en forebyggende indsats. Det er vigtigt, at der arbejdes med både bredden og dybden af ordforrådet, og en dybere indsigt i ords betydning udvikles ikke alene gennem definitioner eller ved at lære ordene isoleret. Orddefinitioner

og forklaringer bør støttes af konkrete handlinger, synonymer, antonymer, tegninger med mere. Hun understreger, at det er vigtigt, at arbejde systematisk med udviklingen af elevernes ordforråd og i kapitlet er der mange konkrete forslag til dette arbejde.

Af PISA Etnisk 2005 fremgår det, at 53 % af elever med ikke-vestlig baggrund forlader skolen uden en funktionel læsekompetence. I Annette Christiansen og Jette Løntofts kapitel: *Tosprogede elever i læseundervisningen* fremhæves læsevejlederen som en nøgleperson i løsningen af denne problemstilling, fx ved at inddrage de tosprogede elevers særlige undervisningsbehov i skolens handleplan og ved at vejlede specifikt både på lærer- og elevniveau. I kapitlet henvises til to danske undersøgelser, der begge viser, at et begrænset dansk ordforråd er en væsentlig faktor i forhold til de to-sprogedes manglende funktionelle læsekompetencer. Der er mange konkrete anvisninger til arbejdet med udvikling af ordforråd og læseforståelse, som man kan have gavn af – også hvis man ikke underviser tosprogede elever,

Lidt for enige?

Jørgen Frost taler for at arbejde ud fra et kombineret læsesyn i en afbalanceret metodik, og han henviser til sin egen metode *helhedslæsning*, hvilket stort set samtlige bidragydere, der henviser

til en metode, også gør. Kigger man på litteraturhenvisninger, så henviser Jørgen Frost til en enkelt undersøgelse af Borstrøm & Elbro, ellers er det kun i kapitlet: *Tosprogede i undervisningen*, der henvises til litteratur af Elbro. Til sammenligning henvises der i 10 kapitler til litteratur af Jørgen Frost. I dag er Frost og Elbro vel de to mest markante skikkelser inden for dansk læseforskning, og eftersom bogen er en *håndbog* i læsevejledning, mener jeg, at det ville være en fordel, hvis referencerne til dem havde været mere ligeligt fordelt. Dette understøttes af, at der i Bråten's bog *Læseforståelse* henvises til en undersøgelse, der viser, at hvis man læser flere delvis modstridende tekster om et emne (multiple tekster), så udvikler man en dybere forståelse af temaet. (s.179)¹. Jeg kunne derfor godt ønske, at der ikke bare var valgt forfattere på tværs af landegrænser, men også i større udstrækning på tværs af læringssyn.

Der er et trut fra den ene grand old man i dansk læseforskning til den anden: *Ikke for at lære børnene at læse gennem direkte instruktion, men på en naturlig måde for konkret at kunne demonstrere sammenhængen mellem talesprog og skriftsprog.* (s. 296). Tidligere har vi også set trut den anden vej, og ja deres ståsted er forskelligt, men hvor uenige er de i grunden? Er det måske mest vægtningen af direkte instruktion og en mere konstruktivistisk læringsteori, der skiller vandene? Eftersom jeg er enig med Mads Hermansen, når han siger: *God undervisning vil være en pendlen mellem aktiviteter, hvor der arbejdes i både reflektsive – og ikke-reflektsive registre af læring,*² ville jeg sidde på første række til en debat imellem de to.

Noter:

¹ Bråten og Strømsø: *Forståelse af multiple tekster* i Bråten, Ivar (Red.). *Læseforståelse – Læsning i videnssamfundet – teori og praksis*. 2008 forlaget Klim.

² <http://www.madshermansen.dk/Forudsætning.htm>

